

Hvorfor er der ikke fristeder alle steder?

Af Birgit Jensen

Danmark elsker at se sig selv som et åbent og tolerant land. Hvor der er plads til kulturel forskellighed og folk, der skiller sig ud. Vi må sige, tro og tænke, hvad vi vil. Men når vi handler anderledes end normen, ligger forståelsen på et meget lille sted. Der er stor forskel på at sige man er tolerant, og så rent faktisk give plads til det anderledes.

Grænser for tolerance

I det danske samfund skal det anderledes helst ligne det normale mest muligt. Er man synligt anderledes end normalen, er man skydeskive for en konservativ promovning af det velkendte og normale. Tolerancen i Danmark er en repressiv størrelse – de der skiller sig ud må gerne være der, men de skal ligne og opføre sig som flertallet. At acceptere forskellighed og give konkret plads til mangfoldighed er ikke det samme. Der er tale om en rummelighed uden rum.

Hvis man skiller sig ud, overtræder man en usynlig, men kontant grænse for, hvad der kan accepteres i tolerancens hellige navn. Alt, der ikke hører med i kategorien 'normal', undertrykkes, udelukkes og stigmatiseres. Det er ikke alle, der selv kan vælge. Derfor forsøger vi at bryde med, hvad der kan accepteres som normalt. Hvad enten det handler om seksualitet, køn, organisering, struktur, politik, kunstneriske udtryk eller den mad vi spiser. Vi vil ikke være normale. Vi er anderledes og kræver rum og plads i samfundet. Nogle gange brydes disse grænser ved at bryde loven. Ved at lave nøgenbrunch, besætte huse eller male graffiti.

Normalisering og ensretning

Det, der opfattes som normalt i et samfund, sætter rammerne for, hvordan vi kan handle. Penge har stor magt i dagens Danmark. Derfor er plads noget man køber. Man kan købe sig til reklamer på mure i byen. Andre må male graffiti i nattens mulm og mørke. Begge forsøger at påvirke byens rum. Reklamer handler om penge. Graffiti og gadekunst er forsøg på at gøre byen til en levende by. Hvor de, der lever i byen

bestemmer, hvordan den ser ud. Men i en globaliseret kapitalistisk verden er det pengene og ikke menneskene, der bestemmer, hvordan byen og rummet skal bruges. Men hvorfor er plads til alle ikke en samfundsopgave? Vi er en del af samfundet. At købe et Ungdomshus ville være nemt (hvis vi havde råd). Men det ville være at give efter for pengenes logik, om, at plads er forbeholdt de, der har penge. Pengenes ret er en ret til ejendom. Man kan bestemme over det man ejer, og ikke det man bruger – ikke over den by man lever i. Ejendomsret opfattes som frihed. Det er en Frihed til at nægte andre muligheden for at bruge huse og steder i byen.

Nej til ejendomsret

Ejendomsretten er det grundlæggende princip i den danske lovgivning. Men et samfund, der prioriterer penge over levet liv, er ikke den måde vi ønsker et samfund organiseret på. Derfor bliver kampen for fristeder til en kamp mod loven. Vi krænker ejendomsretten, hver gang vi forsøger at tage rum i byen og gøre byen til en levet by. Når vi besætter tomme bygninger, holder piratfester, kræver Ungdomshuse og maler grå mure med graffiti. Vores tid og kræfter bruges på konfrontationer med politi og domstole. På at få vores hjem ransaget, blive visiteret på gaden, overvåget, registreret, slået, anholdt, fængslet. Politiets specialstyrker fjernede os fra Ungdomshuset og fjernede huset fra byen. I en hånlig magtmanifestation, hvor ejendomsretten kom før mennesker og deres behov.

Ejendomsret fritager en for moralsk ansvar. Det er fuldt moralsk tilladt for kommunen at være ligeglad med, at de unge intet sted har at gå hen nu.

En anden logik end markedets

En by bør være for de folk, der lever i den, uanset hvor utilpassede, fattige eller besværlige de er. København er blevet for de få, de velhavende og privilegerede. En god by skal kunne rumme steder som Ungdomshuset, hvor logikken ikke er markedets. Ved at sige nej til Københavns Kommunes tilbud om, at vi kunne købe Stevnsgade Skole, forsøgte vi at bryde normalitetens ramme for, hvad der skal være plads til i en by. At man ikke skal have millioner for at få Ungdomshuse.

Men logikken i samfundet er en anden. Vi modarbejdes af love og regler. Det arbejde vi laver anerkendes ikke på lige fod med lønarbejde. Fordi det er frivilligt og ikke handler om at tjene penge. Vores foreninger anerkendes ikke af retssystemet, fordi vi ikke har ledere og bestyrelser. Indenfor de måder at tænke på, der er dominerende i samfundet, er der meget lidt plads til at forsøge sig med anderledes måder at arbejde og leve på.

Normalitetens magt

De dominerende måder at tænke på findes også i os selv. Stærke ideer, som vi alle lærer og vokser op med. Ideer, som former de måder vi overhovedet er i stand til at tænke om verden. Vi lærer, at det ikke handler om, hvad vi selv har lyst til sammen, men hvad der er prestigefuldt i. Vi skal gøre andre tilfredse – vores forældre, lærere, chefer, markedet. Initiativ er noget der kommer ovenfra.

Vi lærer at lystre. Føj autoriteterne, stil ikke spørgsmål. Handling er forbeholdt de, der betales for det. Vi lærer at være passive, at gøre som alle andre. Folk, der demonstrerer og reagerer, er uglesete. Stem hvert fjerde år og skæld ud på fjernsynet – ikke på politiet, der sættes ind for at forme byen i normalitetens billede. Handling, der bryder med rammer og grænser, er svært, når selve det at handle er uacceptabelt.

Fristeder er forsøg på at udfordre, fordi vi dér kræver handling af os selv og hinanden. Fristeder fordrer initiativ, kreativitet og læring for egen skyld og for et fællesskab. Ikke for at tjene mere, blive berømt eller selv blive en autoritet.

At forestille sig en anden verden

Det er ikke nemt at forestille sig steder, der vil noget helt andet. Men det er det, fristeder forsøger. Et fristed er eksperiment og proces. Der er ingen facitliste. Ingen der bestemmer, hvad der er vigtigt eller fortæller folk, hvad de skal have lyst til. Vi lærer at individet er vigtigst. At lytte til egne behov og dyrke ens egen person. Det er yt, at være del af fællesskaber, hvor man måske må give afkald, for at give plads. Fra at lære, at det vigtigste i livet er, at man selv kommer frem i verden på bekostning af andre, må vi tænke os selv ind i en sammenhæng med andre mennesker.

I et fristed handler det ikke om at få sin vilje eller promovere sig selv. Processen og kollektivet er centralt. Det er en svær øvelse at skulle fungere sammen med andre mennesker uden at undertrykke og bestemme over hinanden eller købe sig ud af problemer. Der er ingen, der skærer igennem og gennemtrumfer en beslutning, hvis ikke vi kan blive enige. Vi er alle nød til selv at tage ansvar for at få det til at fungere, der er ingen, der gør det for os.

At ændre sig selv

Vi er selv en del af det samfund vi prøver at ændre. Vi vokser op i et samfund, hvor ulighed og undertrykkelse er normen og ensretning er målet. Hvordan bryder man med noget, man selv er en del af? Det man har med i bagagen vil altid være der. Man kan ikke bare melde sig ud og starte forfra, med en ny personlighed og nye værdier. Hvis vi vil ændre os selv og vores omverden, er det en proces, vi aldrig bliver færdige med. Vi kan sætte nogle idealer, nogle mål, som vi måske aldrig når, men i forsøget handler vi sammen med andre på andre og nye måder i vores liv og hverdag. Uanset om det drejer sig om aktioner, demoer, boformer, kulturproduktion eller basisdemokrati, tager vi det med os ud i verden. Vi bliver aldrig perfekte, men i forsøget lærer vi forhåbentligt alle sammen noget.

*Birgit Jensen er økologisk grønthandler, vegansk kok og studerende.
Ungdomshusaktivist siden 1997.*

Artiklen har tidligere været bragt i tidsskriftet SALT.